

नीतिमञ्जरी

१. कुलक्षणे विनसन्ति,
कुलधर्मा सन्तुना।
धर्मे नटे कुलं सख्यं,
अधर्मे अडिडु खलं॥

२. अधर्माभिभवन्तु,
पदसन्ति कुलिङ्गो।
धीसु दुष्टा स्य धर्मेन,
जायते वृष्टसकरो॥

३. पित्रो भ्रातृणां,
सुते सिद्धा विदुः।
दाता चतुस्रमा नारी,
दितुं दितुं नरासजे॥

४. कुतेषु कुमिषु सचुं,
कुदारे रतिवृद्धनं।
कुदेसमि मने रमं,
कुराजे भेगसम्पदं॥

सक्रेतेषु अमिषुसमि,
मिषुसमि पि नविसससे।
अभजा भय मुपपन्नं,
अपि मूलानि कनुति॥

अदिष्टेषु परे सेज्जे,
दुमिषुते ने विससासिके॥

अग्निहोमदलं वेदे,
सङ्गुसीलदलं मतां।
रतिपुत्रुदलं नारी,
दानभुत्रुदलं धनं॥

असचुं साहसं भाजा,

ਮੂਲ੍ਹਤੁ ਮ ਤਿਲੋਭਤਾ।
ਅਸੇਚੰ ਨਿਦ੍ਵਯਤੁਢੁ,
ਥੀਨੰ ਦੇਸਾ ਸਭਾਖਜਾ॥

ਜਾਯਾਯ ਭਤੁਨੇ ਭਾਰੇ,
ਸਿਸ੍ਰੇਨ ਗੁਰੁਨੇ ਕਤੇ।
ਅਮਚੁਕੇਹਿ ਰਾਜਸ੍ਰਸ,
ਪਿਤਰਾਨੰ ਨਿਜੇਨਚ॥

੫. ਉਯਯਮੇਨ ਹਿ ਸਿਜ੍ਝਨ੍ਰਿ,
ਕਮ੍ਮਾਨਿ ਨ ਮਨੇਰਥਾ।
ਨ ਹਿ ਸੁਤੁਸ੍ਰਸ ਸੀਹਸ੍ਰਸ,
ਪਵੀਸਨ੍ਰਿ ਮੁਖੇ ਮਿਗਾ॥

ਅਤਿਸੀਤੰ ਅਤਿਉਢੁੰ,
ਅਤਿਸਾਯਮਿਦੰ ਅਹੁ।
ਇਤਿ ਵਸਿਟੁਕਮ੍ਮਨ੍ਰੇ,
ਖਣਾ ਅਚੁੇਨ੍ਰਿ ਮਾਣਵੇ॥

ਆਦਾਨਸ੍ਰਸ ਪਦਾਨਸ੍ਰਸ,
ਕਤੁਬ੍ਰਬਸ੍ਰਸ ਚ ਕਮ੍ਮੁਨੇ।
ਖਿਪ੍ਪੰ ਅਕਯਯਮਾਨਸ੍ਰਸ,
ਕਾਲੇ ਪਿਵਤਿ ਸਮ੍ਪਦੰ॥

ਨਾਦਬ੍ਰਬੇ ਨਿਹਿਤਾ ਕਾਚਿ,
ਕ੍ਰਿਯਾ ਫਲਵਤੀ ਭਵੇ।
ਨਬਯਾਪਾਰਸਤੇਨਾਪਿ,
ਸੁਕੇਵ ਪਾਠਤੇ ਬਕੇ॥

ਯੇ ਦਨ੍ਧਕਾਲੇ ਤਰਤਿ,
ਤਰਣੀਯੇ ਚ ਦਨ੍ਧਯੇ।
ਸੁਕ੍ਖਪਣ੍ਣੰ ਵ ਅਕ੍ਕਮ੍ਮ,
ਅਤੁੰ ਭਵ੍ਯਜਤਿ ਅਤੁਨੇ॥

੬. ਯੰ ਦਦਾਤਿ ਯੰ ਭੁਵ੍ਯਜਤਿ,
ਤਦੇਵ ਧਨਿਨੇ ਧਨੰ।
ਅਵ੍ਢੇ ਮਤਸ੍ਰਸ ਕੀਲਨ੍ਰਿ,
ਦਾਰੇਹਿਪਿ ਧਨੇਹਿਪਿ॥

ਦਾਨੇਪਭੋਗਹੀਨੇਨ ,
ਧਨੇਨ ਧਨਿਨੇ ਸੁਖੰ।
ਕੇ ਖਿਸੇਸੇ ਦਲਿਦ੍ਰੁਸ੍ਸ,
ਅਧਿਕੰ ਧਨਰਕ੍ਖਣੰ॥

ਨਿਜਸੇਖਜੰ ਨਿਰੁਨ੍ਪਨ੍ਠੇ,
ਨੀਚਭੇਗੇ ਮਿਤਮ੍ਪਚੇ।
ਧਨੰ ਸਵ੍ਯਯਤੇ ਯੇ ਸੇ,
ਪਰਭਾਰਕਹੇ ਪਸੁ॥

ਯੰ ਉਸ੍ਸੁਕਾ ਸਕ੍ਖਰੇਨ੍ਠਿ,
ਅਲਕ੍ਖਿਕਾ ਬਹੁੰ ਧਨੰ।
ਸਿਪ੍ਪਕਨ੍ਠੇ ਅਸਿਪ੍ਪਾਕਾ,
ਲਕ੍ਖਿ ਕਾ ਤਾਨਿ ਭੁਵ੍ਯਜਤਿ॥

੧. ਸਮ੍ਪਤਜੰ ਮਹਤੰ ਚਿਤੁੰ,
ਭਕੇ ਉਪ੍ਪਲੇ ਕੇਮਲੰ।
ਕਿਪਤਜੰਚ ਮਹਾਸੇਲ,
ਸਿਲਾਸਕ੍ਘਾਤਕਕ੍ਕਸੰ॥

੨. ਅਸਮ੍ਭਬਜਗੁਣੰ ਬੁਭ੍ਯਾ,
ਖੇਦੇ ਮੁਧਾਕ ਜਾਯਤੇ।
ਅਕ੍ਯੁਯੰ ਚਨ੍ਠੁ ਮੁ ਲ੍ਲੇਕ੍ਯ,
ਨਚਨ੍ਠੇਤ ਮੁ ਪਾਗਮੀ॥

੩. ਸਚੁੰ ਮੁਖਮ੍ਠਿ ਧਾਰੇਯ੍ਯ,
ਕਣ੍ਠੇ ਸੁਤੰ ਭੁਜੇ ਜਯੰ।
ਹਦਯਮ੍ਠਿ ਖਮੰ ਕੀਰੰ,
ਲੋਕਾਦਾਸੰਚ ਲੋਚਨੇ॥

ਸਦ੍ਰੁਮਤੁੰ ਨਫਨ੍ਠੇਯ੍ਯ,
ਅਵ੍ਯਤ੍ਯਾ ਸਦ੍ਰੁਕਾਰਣੰ।
ਸਦ੍ਰੁਹੇਤੁੰ ਪਰਿਵ੍ਯਾਯ,
ਪਮੇਦੇ ਕਾ ਭਯੇ ਤਥਾ॥

ਸਬ੍ਥਸੁਤ ਮ ਧੀਯੇਯ੍ਯ,
ਹੀਨਮੁਕ੍ਕਟ੍ਰਮਜ੍ਞਿਮੰ॥

੧੦. ਦੁਨਾਰਿਯਾ ਕੁਲੰ ਸੁਦਪੰ,
ਪੁਤ੍ਰੇ ਨਸ੍ਰਸਤਿ ਲਾਲਨਾ।
ਸਮਿਦ੍ਯਿ ਅਨਯਾ ਬਨ੍ਧੁ,
ਪਕਾਸਾ ਮਦਨਾ ਹਿਰੀ॥

ਲਾਲਯੇ ਪਥ੍ਵਸ੍ਰਸਾਨਿ,
ਦਸ੍ਵਸ੍ਰਸਾਨਿ ਤਾਲਯੇ।
ਪੁਤ੍ਰੇ ਸੇਲਸੇਥ੍ਵਸੇ,
ਪੁਤ੍ਰੰ ਮਿਤ੍ਰੰ ਆਚਰੇ॥

ਲਾਲਨੇ ਬਹਯੇ ਦੇਸਾ,
ਲਾਲਨੇ ਬਹਯੇ ਗੁਣਾ॥

ਪਾਪਾ ਨਿਖਾਰਯਤਿ ਯੋਜਯਤੇ ਹਿਤਾਯ,
ਗੁਯਾਨਿ ਗੂਹਤਿ ਗੁਣੰ ਪਕਟੀਕਰੋਤਿ।
ਆਪਤ੍ਰਿਕਥ੍ਵ ਨਜਹਾਤਿ ਦਦਾਤਿ ਕਾਲੇ,
ਸਮ੍ਮਿਤ੍ਰੁ ਲਕ੍ਖਣਮਿਦੰ ਪਕਦਨ੍ਰਿ ਸਨ੍ਰੇ॥

੧੧. ਦੁਜ੍ਜਨੇ ਜੀਯਤੇ ਯੁਤਯਾ,
ਨਿਗ੍ਰਹੇਨ ਨਧੀਮਤਾ।
ਨਿਪਾਤਯਤੇ ਮਹਾਰੁਕ੍ਖੇ,
ਤਸ੍ਰਸਮੀਪ ਖਤਿਕ੍ਖਯਾ॥

ਯਨੇ ਮਿਗਾਚ ਲੁਦਯਾਨੰ,
ਦੁਜ੍ਜਨਾਨਥੁ ਸਜ੍ਜਨਾ।
ਅਕਾਰਣਯੇਰੀ ਹੇਨ੍ਰਿ,
ਤਿਣਭਕ੍ਖਾ ਸੁਪੇਸਲਾ॥

ਪਾਦਲਗ੍ਗੁੰ ਕਰਟ੍ਰੇਨ,
ਕਣਡਕੇਨੇਯ ਕਣਡਕੰ॥

ਬਾਲੰ ਨਪਸ੍ਰਸੇ ਨਸੁਣੇ,
ਨਚਬਾਲੇਨ ਸੰਯਸੇ।
ਬਾਲੇਨਾਲਪਸਲਪੰ,
ਨਕਰੇ ਨਚਰੇਚਯੇ॥

੧੨. ਉਪ ਕਤੁੰ ਯਥਾ ਖੁਦ੍ਰੇ,
ਸਮਤ੍ਰੇ ਨਤਥਾਮਹਾ।

ਕੂਪੇ ਹਿ ਹਨਿ ਪਿਪਾਸੰ,
ਨਤੁ ਪਾਯੇ ਮਹਮਬੁਧਿ॥

੧੩. ਆਦਾਨਸ੍ਰ ਪਦਾਨਸ੍ਰ,
ਕਤੁਬੁਬਸ੍ਰਚ ਕਮਮੁਨੇ।
ਖਿਪ੍ਪੰ ਅਕਰਮਾਨਸ੍ਰ,
ਕਾਲੇ ਭਕੁਖਤਿ ਤੰ ਰਸੰ॥

ਨਕੁਖਤੁੰ ਪਟਿਮਾਨੇਨੁੰ,
ਅਤ੍ਰੇ ਬਾਲੰ ਉਪਜੁਝਗਾ।
ਅਤ੍ਰੇ ਅਤ੍ਰੁਸ੍ਰ ਨਕੁਖਤੁੰ,
ਕਿੰ ਕਰਿਸ੍ਰਨਿ ਤਾਰਕਾ॥

ਅਜਰਾਮਰੇ੫ ਪਵ੍ਵੇ,
ਵਿਜ੍ਜਮਤ੍ਰੁਝੁ ਚਿਨੁਯੇ।
ਗਹਿਤੇਵਿਯ ਕੇਸੇਸੁ,
ਮਚੁਨਾ ਧਮਮਾਚਰੇ॥

੧੪. ਵਜ੍ਜਾ ਗੁਰੂਚ ਮਨੁਚਿ,
ਤਯੇ ਰਟ੍ਰਾਭਿਸਕੁਖਤਾ।
ਜੀਵੀਤ ਦਕੁਖ ਕੇਸਾਨੰ,
ਵਡੁਢਨਾ ਨਾਸਨਾਚ ਤੇ॥

੧੫. ਥਿਰੇਨ ਕਮਮੰ ਵਡੁਢਤਿ,
ਅਥਿਰੇਨ ਤੁਰੇਨ ਨੇ।
ਫਲਨਿ ਸਮਯੇ ਰੁਕੁਖਾ,
ਸਿਤੁਪਿ ਬਹੁਵਾਰਿਨਾ॥

ਵਾਯਾਮੇਥੇ੫ ਪੁਰਿਸੇ,
ਨਨਿਬੁਥਿਨੁਯਯ ਪਵੁਡਿਤੇ॥

ਪਯਤਨੇ ਤਾਦਿਸੇ ਨੇ੫,
ਕਯਯੇ ਯੇਨ ਫਲੰ ਨਹਿ।
ਸੇਲਗੁੰ ਕੂਪਖਣਨਾ,
ਕਥੰ ਤੇਯਸਮਾਗਮੇ॥

ਵਾਣਕੁਸੇਨ ਸਮਮਗੁੰ,
ਨਿਯਯਤਜੁਸ੍ਰਾਹਕੁਵੁਜਰੇ॥

ਅਸਮੇਕ੍ਖਿਤਕਮ੍ਮਨੁੰ,
 ਤੁਰਿਤਾਭਿ ਨਿਪਾਤਿਨੰ।
 ਤਾਨਿਕਮ੍ਮਾਨਿ ਤਪ੍ਪੇਨੁੰ,
 ਉਦ੍ਠੰ ੧ ਜ੍ਝੇਹਿਤੰ ਮੁਖੇ॥

੧੬. ਛਦ੍ਰੇਸਾ ਪੁਰਿਸੇਨੇਹ,
 ਹਾਤਬ੍ਬਾ ਭੂਤਿਮਿਚ੍ਛਨ੍ਨਾ।
 ਨਿਦ੍ਰਾ ਮਜ੍ਜੰ ਭਯੰ ਕੇਧੇ,
 ਆਲਸਯੰ ਦੀਘਸੁਤੁਤਾ॥

ਨ ਦਿਖਾ ਸੁਪ੍ਪਸੀਲੇਨ,
 ਰਤ੍ਤਿਮੁਟ੍ਠਾਨਦੇਸ੍ਸਿਨਾ।
 ਨਿਚ੍ਠਸੇਣਡੇਨ ਮਤੁੰਨ,
 ਸਕ੍ਕਾ ਆਸਿਤੁੰ ਘਰੰ॥

ਅਭੇਤਬ੍ਬਮ੍ਮਿ ਭਾਯਨੁੰ,
 ਭਾਯਿਤਬ੍ਬੇ ਨਭਾਯਰੇ।
 ਭਯਾਭਯ ੧ਮੁਲ੍ਲਾ ਤੇ,
 ਜਿਮ੍ਮਾਨੁਗਾ ਉਚ੍ਠਜਹਾ॥

ਯਸ੍ਸ ਮਨੁਸ੍ਸਭੂਤਸ੍ਸ,
 ਨਤ੍ਤਿ ਭੋਗਾਚ ਸਿਪ੍ਪਕੰ।
 ਕਿੰ ਫਲੰ ਤਸ੍ਸ ਮਾਨੁਸ੍ਸੰ,
 ਦ੍ਠਿਪਾਦਟ੍ਠੇ ਹਿ ਸੇ ਮਿਗੇ॥

੧੭. ਨਾਨੇਪਾਯੇ ੧ ਕਤੁਬ੍ਬੇ,
 ਸਚੇ ਭਵੇਯਯ ਅਤੁੰਨੇ।
 ਅਤ੍ਤੁਸਿਦ੍ਧਿ ਯਥਾਕਾਮੰ,
 ਉਪਾਯੇ ਹਿ ਹਿਤਵ੍ਠਸੇ॥

ਲਵ੍ਠਜਦਾਨਬਾਲਿਸੇਨ ,
 ਕੂਟਡ੍ਠਕਾਰਧੀ ੧ਰਾ।
 ੧ਨਿਚ੍ਛਯਮਹਾਮਚ੍ਛੰ,
 ਓਟ੍ਟੇਨੁੰ ਲੇਭਸਾਗਰੇ॥

ਯਸ੍ਸੇਤੇ ਚਤੁਰੇ ਧਮ੍ਮਾ,
 ੧ਾਨਰਿਨ੍ਨੁ ਯਥਾਤਠ।
 ਸਚੁੰ ਧਮ੍ਮੇ ਧੀਤਿ ਚਾਰੋ,

ਦਿਟ੍ਰੰ ਸੇ ਅਤਿਅਤੁਤਿ॥

੧੮. ਖਿਦ੍ਰਿਚ ਰਤਨੰ ਨਾਰੀ,
ਖੀਣਾ ਸਾਤ੍ਰੁੰ ਗਿਰੰਮਹੀ।
ਗੁਣਖਿਸੇਸ ਮਾਗਮ੍ਮ,
ਗੁਣਾਨਿ ਅਗੁਣਾਨਿਚ॥

ਧਨਖਾ ਬਲਖਾ ਲੋਕੇ,
ਧਨਾ ਭਖਤਿ ਪਣਡਿਤੇ॥

ਸੁਮਨੇ ਨਿਸ੍ਰਿਸਿਤੇ ਕੀਟੇ,
ਨਿਗ੍ਰੁਣੇ ਹੀਨਕੇ ਸਯੰ।
ਤੰ ਪੁਪ੍ਰਫੇਹਿ ਮਣਡੇਨੁਨੰ,
ਰਣਵੰ ਸਿਰੇਪਿ ਰੇਹਤਿ॥

ਅਲਕ੍ਖਿਕੇਹਿ ਸਵ੍ਰੀਤਾ,
ਧਨਭੇਗਾਚ ਚਿਨ੍ਰਿਤਾ।
ਲਕ੍ਖਿਕਸ੍ਸ ਭਖਨੁਤੇ,
ਲਕ੍ਖਿਖਾ ਸੁਟ੍ਰੁਭੁਵ੍ਰਜਤਿ॥

ਖਤ੍ਰਿਯੇ ਸੇਟ੍ਰੇ ਜਨੇ ਤਸ੍ਰਿਮੰ,
ਯੇ ਗੋਤ੍ਰੁਪਟਿਸਾਰਿਨੇ।
ਖਿਜ੍ਰਾਚਰਣਸਮ੍ਪਨ੍ਰੇ,
ਸੇ ਸੇਟ੍ਰੇ ਦੇਖਮਾਨੁਸੇ॥

ਖਿਸਾਪਿ ਅਮਤੰ ਗਣ੍ਰੇ,
ਗੁਥਤੇ ਮਣਿਮੁਤੁਮੰ।
ਕਣ੍ਰਕਪਾਦਪਾ ਪੁਪ੍ਰਫੰ,
ਥਿਰਤੰ ਦੁਕ੍ਰੁਲਾ ਖਰੰ॥

ਧਨਿਸ੍ਰਸਰਾਦਿਗੁਣੇਮ੍ਰਿਮਿ -
ਖੇਰੇਨ ਖਾਹਿਤਾ ਪਜਾ॥

੧੯. ਯਸ੍ਰੁ ਤ੍ਰਿ ਸਤਤੰ ਮੇਤ੍ਰੁ,
ਸਬ੍ਰਲੋਕਸੁਲ੍ਲਭਾ।
ਰੂਪਾਯਤੇ ਸਮੁਦ੍ਰੇਪਿ,
ਅਗ੍ਰਿ ਤਸ੍ਰੁ ਜਲਾਯਤੇ॥

੨੦. ਸਕ੍ਖਰਾਯਤਿ ਮੇਰੂਪਿ,

ਵਿਸਭਕਖੇ ਸੁਧਾਯਤੇ।
ਸਸਾਯਤੇ ਮਿਗਰਾਜ,
ਬਜਾਲੇ ਮਾਲਾਗੁਣਾਯਤੇ।
ਦੇਲਾਯਤੇ ਛਮਾਚਾਲੇ,
ਨਾਨਾਕੁਯਾ ਤਿਣਾਯਰੇ॥

੨੧. ਸਮੇਖ ਸਤਿ ਉਸੁਸਾਰੇ,
ਸੁਖਵਾਰੇ ਹਿਤਕੁਕਰੇ।
ਉਨੇ-ਧਿਕੇ ਤਥਾ ਨੇਹਿ,
ਮਜੁੜਗੇ ਸਾਧੁ ਸਬੁਬਦਾ॥

ਸਾਧੁ ਖੇ ਪਣੁਡਿਤੇਨਾਮ,
ਨਤੁਕੇਖ ਅਤਿਪਣੁਡਿਤੇ॥